

הרפתקה מתחת לאדמה

בית שערים, יישוב יהודי קדום, ידוע בעיקר בשל מערות הקבורה הנמצאות בו, בהן גם קברו של רבי יהודה הנשיא. בואו לגלות מה זה סרקופג, לזחול במערת המארות, לפענח כתובות עתיקות ולבחון את אומץ לבכם במערת המעלות

כתובות בעברית, בארמית ובתדמורית. מן הכתובות אפשר לדעת לעתים את שמו של הנפטר, משלח ידו ולפעמים אף את מקום מוצאו.

היישוב בית שערים נודע כמרכז הרוחני של העם היהודי באותה תקופה בזכות רבי יהודה הנשיא ("רבי"), הדמות המובילה בעולם היהודי במאה השלישית לספירה, שנחשב לסמכות הרוחנית של עם ישראל באותה תקופה. הוא קשר קשרים אמיצים עם השלטונות הרומיים שחיזקו את מנהיגותו. הרומאים העניקו לו רכוש רב, ובין השאר אחוזה בבית שערים, לשם העביר לתקופה את בית המדרש שלו ואת הסנהדרין אותו הנהיג, ואחר כך עבר לציפורי. כשנפטר בשנת 220 לספירה לערך, הובל לקבורה בבית שערים ומאז הפך בית העלמין של העיירה למקום מקודש ולבית הקברות המרכזי של העולם היהודי בתקופת המשנה והתלמוד. אחת המערות בבית שערים נחשבת למקום הקבורה שלו.

הגיע הזמן לצאת להרפתקה

הביקור בבית שערים הוא חוויה מרתקת לכל המשפחה שבמהלכו תגלו קברים מיוחדים במינם, תלמדו על מנהגי הקבורה ותשמעו כמה פרטים מעניינים על אמנות ואפילו על שודדים.

הרפתקה 1:

בעקבות הארונות האבודים

המקום: מערת הארונות

במערה זו קבורים המתים בארונות קבורה הנקראים סרקופגים. סרקופג ביוונית

מערות בית שערים. צילום: ארכיון רשות הטבע והגנים



כתיבה: מחווה ג"ת עמקים

הביקור במקום עובר דרך חצרות קדומות, מסדרונות ומדרגות, ובתוך אולמות גדולים שבהם חצובים תאי קבורה ולצדם ארונות קבורה מאבן. החדרים וארונות המתים משופעים בתבליטים, בכתובות ובציורי קיר. דלתות חצובות באבן, המחקות בצורתן דלתות עץ, סוגרות על חלק מפתחי המערות.

בכל המערות תמצאו סימנים יהודיים בדמות מנורת שבעת קנים, ארון קודש, שופר, לולב ואתרוג. נוסף על כך, ישנם גם יצירות בנושאים חילוניים כמו ספינות, בעלי חיים, דמויות אדם ודגמים גיאומטריים. רוב הכתובות שנמצאו הן בשפה היוונית שרווחה אז בארץ ישראל, אך יש גם

לפני הכל, לאן נוסעים?

בית שערים שוכנת בגליל התחתון והייתה יישוב חשוב מאוד בתקופת המשנה. שיא פריחתה היה בין המאה השנייה והרביעית לספירה, עת שהתה בה הסנהדרין בראשותו של רבי יהודה הנשיא. בית שערים הקדומה ממוקמת על גבעת שייח' אבריק ליד קריית טבעון של ימינו. הגבעה נמצאת על אחת מהשלוחות הדרומיות של הגליל התחתון וניתן להשקיף ממנה על עמק יזרעאל מדרום-מזרח ועל הר הכרמל ממערב.

מה יש לנו שם?

בבטן האדמה, עמוק במדרון הגבעה, חצבו תושבי בית שערים עיר קברים מפוארת.



לטיול יצאנו

איך מגיעים: למגיעים מתל אביב, נוסעים בכביש מספר 4 עד צומת פורדיס, שם פונים ימינה (לכיוון מזרח) לכביש 70. נוסעים עד צומת יוקנעם וממשיכים על כביש 722 עד צומת השומרים, שם פונים בפנייה הראשונה שמאלה עד לגן הלאומי.

משך הטיול: שעה-שעתיים
עונה מומלצת: כל השנה

מה יש עוד: מרכז אור קולי, פסל אלכסנדר זייד השומר, מסעדה הפתוחה כל יום (מלבד יום ו') משעה 17:00-24:00, ניתן לערוך פיקניק ומנגל בשטח המסומן בגן.

שעות פתיחה: אפריל-ספטמבר, 17:00-8:00, אוקטובר-מרץ, 16:00-8:00.

מחירים: מבוגר 20 ש"ח, ילד 9 ש"ח, מנויים - חינם.

לפרטים נוספים: 04-9831643, אתר האינטרנט של רשות הטבע והגנים: www.parks.org.il



שמאלה בכניסה הראשונה. לכו עד הארון האחרון. איזה בעל חיים מעטר אותו?

חידה מס' 4: מהכניסה הראשית, פנו שמאלה בכניסה השנייה. חפשו על הארון עיטור בעל כנפיים ועיטור בעל קרניים. מה מצאתם?

חידה מס' 5: מהכניסה הראשית לכו ישר במסדרון וחפשו ארון בצד שמאל, המעוטר באלות ניצחון יווניות. מה שמן?

הרפתקה 2: שודדי הקברים

המקום: מערת המארות

פירוש המילה העברית מארות הוא קללות. במערה זו נמצאה כתובת "מי שיפתח קבר זה ימות בסוף ביש". לפי כתובת זו אנו יודעים ששוד הקברים החל עוד כשבית הקברות היה פעיל. השודדים עברו ממערה למערה באמצעות חציבה בסלע הרך של קירותיהן, פעולה שהייתה קלה ופשוטה יותר מלפרוץ את דלתות האבן שמשקלן בערך טונה.

המשימה: היכנסו למערה שנמצאת מולכם וחפשו דרך לחול ולצאת למערה סמוכה וממנה החוצה. כשהשודדים

פירושו אוכל בשר. הקדמונים הניחו את המתים שלהם בארון הקבורה עד אשר נותרו בורק עצמות. לאחר מכן היו מעבירים אותם לקבורה סופית מקום אחר.

המשימה: חפשו את הארונות המעוטרים (לפי כתבי החידות), אספו את האותיות שבתוך הריבועים בכל אחת מהתשובות, רשמו אותן ותגלו משהו מעניין על רבי יהודה הנשיא.

חידה מס' 1: מהכניסה הראשית למערה סיפרו 5 ארונות מצד ימין ופנו ימינה. חפשו בחדר ארון המעוטר במשהו הקשור לפורים. מהו?

חידות מס' 2: לכו עד קצה המערה. על הקיר משמאל נמצא סמל יהודי עתיק. מהו?

חידה מס' 3: מהכניסה הראשית, פנו

חצבו במערה את הפתח הם לא ידעו שהפתח עובר דרך רגל של (רמז: יש לה רגל אחת ושבע זרועות).

הרפתקה 3: מבחן האמיצים

המקום: מערת המעלות

פירוש המילה מעלות הוא מדרגות, וכשמה כן היא, מערה הבנויה בקומות.

המשימה: רדו במדרגות והיכנסו למערה שעל המשקוף שלה יש עיטור של פרח. לכו בזירות עד סוף המערה, שם תמצאו סל ובו שברי חרסים ועליהם ברכה בכתב עברי קדום. עליכם להביא אתכם חרס אחד כהוכחה לאומץ לבכם (בסוף המשחק עליכם להחזיר את החרסים למקום כמובן).